

Linköpings universitet
Rektor

Caroline Cruz
BESLUT

2004-01-26
Reg.nr 31-2754-03

Bristande förutsättningar för att bedriva musikproducent- utbildningen vid Linköpings universitet

Anmälan

Ett antal studenter vid Linköpings universitet, tekniska högskolan, har till Högskoleverket gjort en anmälan om brister i musikproducentutbildningen vid universitetet. Studenterna har även framställt skadeståndskrav motsvarande tagna studielån, då problemen varit så omfattande att utbildningen inte har kunnat genomföras på ett godtagbart sätt.

Studenterna har anfört bl.a. följande.

Lärare och undervisning

Huvudläraren i musikproduktion, studenternas huvudämne, var obehörig och visade stor okunskap i ämnet. Examinatorn hade ingen utbildning i ämnet. Undervisningen bedrevs i form av laborationer under vilka endast begränsad hjälp fanns att tillgå. Laborationerna föregicks inte av föreläsningar. Studenterna fick inte någon undervisning i hantering av utrustning och datorprogram. Uppgifterna vid laborationerna var odefinierade och inte anpassade efter utrustningen de förfogade över. Detta resulterade i att flertalet studenter valde att göra laborationerna hemma. Efter en hel termin fick de fortfarande inte möjlighet att producera och spela in akustisk musik i universitetets regi. Den första månaden fick studenterna schema vecka för vecka och fick hela tiden påpeka att de behövde scheman. Lektioner flyttades vid flera tillfällen. Sammantaget höll undervisningens en låg nivå. Studenterna var dessutom, vid två tillfällen under terminen, utan lektioner och föreläsningar. De fick ingen undervisning under sammanlagt fyra veckor.

Lokaler och utrustning

På grund av bristande planering av utbildningen saknades adekvata lokaler och utrustning vid kursstart. Studenterna hade för sina laborationer tillgång till en datasal med datorer som inte var anpassade till seriös musikproduktion. Datorernas prestanda räckte bara till små ljudprojekt, vilket innebar att laborationsuppgifterna inte rymdes på dedikerat serverutrymme. Studiolokalen som de skulle använda var inte heller planerad för deras behov och uppfyllde inte professionell standard för musikinspelning. Lokalen byggdes för medieteknikprogrammets studenter och är därför främst anpassad till tal och radio. Tillgängligheten

BESLUT

2004-01-26

Reg.nr 31-2754-03

Sid 2

kommer dessutom i framtiden att vara begränsad eftersom även medieteknikprogrammets studenter skall använda studiolokalen. Universitetet har därför lovat att hyra musikstudios i Norrköping. Efter studenternas påpekande har universitetet beslutat att köpa tio arbetsstationer för ljudinspelning och redigering, vilket är ett måste för att musikproducenter skall kunna bedriva sin verksamhet. Tio arbetsstationer räcker dock inte långt vid tre samtida årskurser. Fortfarande saknas det utlovade Protools HD3systemet. Under den gångna terminen fick studenterna vid flera tillfällen nya uppgifter om leveransdatum. Enligt kursmålen för kursen musikproduktion skall undervisning bedrivas i musikplattformen Emagic Logic Audio. Det finns ännu inga arbetsstationer med Emagic Logic Audio tillgängliga.

Information

Under antagningsintervjuerna blev ett flertal sökande informerade om den blivande tekniska standarden i musikinspelningsstudion. Vid detta tillfälle lovades ett installerat och fungerande Protools HD3system i en av mellansveriges bästa studios. Detta var en avgörande faktor för flera av dem som valde att tacka ja till studieplatsen. Vid utbildningens start fanns ingen studio, men studenterna blev försäkrade om att den skulle vara i bruk senast till nästa läsperiod. Därefter fick studenterna med jämna mellanrum ny information om när systemet skulle levereras och tas i bruk. Universitetet startade en utbildning utan att se till att det fanns erforderliga kunskaper i ämnet eller om vad en musikproducent arbetar med. Under terminen försökte studenterna vid upprepade tillfällen att få universitetet att specificera musikproducentens yrkesroll. I tidiga dokument för programmet presenteras musikproducentens roll som en events- eller upplevelsearrangör. I ett senare dokument har programmets mål omformats och anpassats till en musikproducents arbetsroll. Detta tyder på bristande förståelse för yrket. Enligt studenterna är eventsarrangör och musikproducent två olika arbetsområden. Under våren förde studentrepresentanterna en dialog med universitetet genom bl.a. en läro- och timplanegrupp. Mötena i denna grupp hölls inte på ett professionellt sätt. Den 20 mars 2003 besökte universitetsledningen studenterna för att bli informerade om situationen. Studenterna påvisade problemen med utbildningen. Efter mötet köptes musikinstrument in för musicerande och inspelning. Dessa instrument placerades i en lokal där tillgången var begränsad.

Universitetets yttrande

På Högskoleverkets anmodan har Linköpings universitet, tekniska högskolan, genom prodekanus och kanslichef, yttrat sig över studenternas anmälan och anförde i huvudsak följande.

Planering av utbildningen

Enligt beslut av universitetsstyrelsen den 28 november 2002 ingick musikproducentprogrammet i utbildningsuppdraget till tekniska fakultetsnämnden, tekniska högskolans styrelse. Vid ett möte den 5 juni 2002 beslöt fakultetsnämnden att programmet skulle startas våren 2003 och förläggas till Campus Norrköping. En bidragande orsak till beslutet var möjligheten att stärka den stora satsning inom medieteknikområdet som görs i Norrköping. Fakultetsnämnden delegerade rätten

BESLUT

2004-01-26

Reg.nr 31-2754-03

Sid 3

att fastställa utbildningsplan och kursplaner för musikproducentprogrammet till utbildningsnämnden för civilingenjörsutbildningarna i Norrköping. Anmälningstiden för programmet gick ut den 1 november 2002. Den 20 januari 2003 skedde upprop och programstart. Den 28 januari 2003 fastställde utbildningsnämnden utbildningsplanen och delegerade till verkställande avdelningen att fastställa kursplaner till programmet. Nämnden hade redan vid ett möte den 9 september 2002 ställt sig bakom en preliminär version med i huvudsak motsvarande innehåll. Kursplanerna fastställdes den 12 respektive 24 mars 2003.

Examen

Utbildningsprogrammet i musikproduktion presenterades som ett program omfattande 80 eller 120 poäng. De studenter som avslutar utbildningen efter 80 poäng skall erhålla en yrkeshögskoleexamen i musikproduktion och de studenter som läser 120 poäng skall erhålla en kandidatexamen i musikproduktion. I den första utbildningsplanen som beslutades för programmet kallades den sistnämnda examen "musikproducentexamen" men med detta avsågs en kandidatexamen i musikproduktion. Utbildningsplanen har nu uppdaterats och universitetet kommer inom kort att fatta beslut om att inrätta huvudämnet musikproduktion för kandidatexamen.

Lärare och undervisning

Studenterna anser att obehöriga lärare deltagit i undervisningen. Inom högskolan är det inte ovanligt att obehöriga lärare deltar i de fall de besitter en specialkompetens som är av stor betydelse för utbildningen. Dessa lärare har dock inte examinationsrätt och arbetet sker följaktligen i samarbete med en lärare som har erforderlig akademisk utbildning. Detta delade kursansvar har möjligen inneburit en ottydlighet för studenterna och fortsättningsvis kommer hela kursansvaret att läggas på den examinerande läraren. Angående missnöjet med enskilda kurser så vill högskolan framhålla att förbättringsarbete kring kurser är en ständigt pågående verksamhet. Tekniska högskolan arbetar mycket systematiskt och målinriktat med användning och utveckling av kursutvärderingssystem. Det är vidare naturligt att studenter som påbörjar ett helt nytt utbildningsprogram i aktiv dialog med utbildningsansvariga är med och formar och påverkar utbildningen fortlöpande under hela studietiden.

Lokaler och utrustning

En stor anledning till missnöjet bland studenterna kan härledas till förseningen av inköpet av Protools - utrustning. Ett antal olyckliga omständigheter ledde till förseningen, bl.a. byte av nämndordförande i ansvarig nämnd och av prefekt vid institutionen där utbildningen till stora delar är förlagd samt ledighet för inköpsansvarig. Naturligtvis borde ärendet ha bevakats noggrannare, då utrustningen var väsentlig för genomförandet av programmets inledande kurser. En extern studio hyrdes dock för att kompensera studenterna och utrustningen var slutligt på plats den 29 maj 2003. Vissa förändringar gjordes också i kursinnehållet under våren. Momenten, där utrustningen var väsentlig, senarelades till höstterminen och ersattes av andra moment under våren.

BESLUT

2004-01-26

Reg.nr 31-2754-03

Sid 4

Information

Studenterna har haft synpunkter på innehållet i programmet i stort, dvs. frågan om hur en utbildning som leder till en kandidatexamen inom ämnet musikproduktion skall se ut. När det gäller frågan "vad är en musikproducent?" tycks det finnas många åsikter. Högskolans bild har här varit en annan än den som vissa studenter inom utbildningen haft eller menar sig ha fått via informationsmaterial. En omständighet som kan ha bidragit till missförstånd är det faktum att antagningen delvis baserats på erfarenhet inom musikområdet och på insända "arbeten". Det upplägg som programmet haft så här långt anser högskolan överensstämma väl med den beskrivning som ges i informationsbroschyren. Det är dock mycket olyckligt att missuppfattningar skett och högskolan vill naturligtvis inte att studenter skall kännas sig lurade av de utbildningar som erbjuds. Högskolans förmåga att infria skäligen förväntningar på en sammanhängande utbildning om tre studieår kan enligt vår mening inte bedömas under en så kort tidsrymd som är aktuell i förevarande fall. De brister som inledningsvis vidlådut utbildningen har successivt åtgärdats, så snart förhållandena blivit kända av högskolans ledning.

Åtgärder

En kort tid efter programmets start valdes studentrepresentanter till den s.k. läro- och timplanegrupp som arbetade med programmet. Tekniska högskolan ser studenternas delaktighet i sin egen utbildning som mycket väsentlig. Studenterna uttryckte tidigt efter programmets start oro för matematikkraven i ljudlärarkursen och i februari bytte kursansvarig kurslitteratur. Problem med kursen kvarstod dock. Vid läro- och timplanegruppens möten diskuterades också det problem som uppstått p.g.a. förseningen av utrustningen som var av stor vikt för kursen i musikproduktion. Fakultetsledningen uppmärksammades på de problem som uppstått och ett möte mellan studentgruppen och fakultetsledningen ägde rum den 20 mars 2003. Dekanus gjorde efter detta möte upp en handlingsplan som innebar följande. Instrument skulle köpas in för att säkerställa möjlighet till kreativa projekt (åtgärdat under april 2003), nya lokaler skulle förhyras (åtgärdat under maj 2003), nya datorer skulle köpas in (åtgärdat under maj 2003), en utbildningsledare skulle anställas på 50% (åtgärdat under april 2003), en extern studio skulle hyras vid behov som ersättning för försenad utrustning (hyrdes under ett antal tillfällen under våren) och en mindre grupp ledd av dekanus tog över ansvaret för utbildningen för att korta ner beslutstiderna. Högskolan ser med tillförsikt på framtiden för utbildningsprogrammet i musikproduktion då det intensiva arbete som pågått under senare delen av våren och under sommaren lett till att det nu finns nya lokaler, att den utrustning som försenades är på plats, att kursplaner är omarbetade och att ett branschråd är under inrättande. Det är också viktigt att tillägga att 22 av 33 studenter fortsätter under hösten, två har slutat och nio har begärt studieuppehåll. De 22 studenter som fortsätter utbildningen har påbörjat höstens studier och vi bedömer att stämningen i gruppen är god och att dessa studenter ser positivt på sina fortsatta studier inom utbildningsprogrammet i musikproduktion.

BESLUT

2004-01-26

Reg.nr 31-2754-03

Sid 5

Studenterna har fått universitetets yttrande för kännedom.

Högskoleverkets bedömning

Skadeståndsanspråk

Högskoleverket har överlämnat ärendet i den del som rör skadeståndsanspråket till Justitiekanslern, som inom ramen för statens s.k. frivilliga skadereglering kan besluta om skadestånd till enskild.

Högskoleverket tar således endast upp frågor i studenternas anmälan som kan bedömas inom verkets tillsyns- och utvärderingsverksamhet.

Avsaknad av utbildningsplan och kursplaner

Lärosätena har stor frihet att besluta om och utforma sina utbildningar. I högskoleförfattningarna finns dock bestämmelser som lärosätena måste beakta när de fattar beslut om att inrätta nya program och vad de skall innehålla.

Enligt 6 kap. 6–9 §§ högskoleförordningen (1993:100) skall det för ett utbildningsprogram finnas en utbildningsplan och för kurserna inom programmet kursplaner. I bestämmelserna anges dessutom vad utbildningsplanen och kursplanerna skall innehålla. Kursplanen skall upplysa om kursens benämning, syftet med kursen, det huvudsakliga innehållet i kursen, den kurslitteratur och de övriga läromedel som skall användas samt formerna för att bedöma studenternas prestationer. I utbildningsplanen skall anges de kurser som utbildningen omfattar och den huvudsakliga uppläggningsformen av utbildningen. I kursplanen och utbildningsplanen skall också anges de övriga föreskrifter som behövs. Innehållet i kurs- och utbildningsplaner är således av stor betydelse för högskolans beslut i olika ärenden. Utbildnings- och kursplaner är även utgångspunkten för lärarna om hur utbildningen skall bedrivas. Föreskrifter i kursplaner, om bl.a. examinationsform, är vidare grunden för examinatorns myndighetsutövning mot en student.

Föreskrifter är den beteckning som används i 8 kap. regeringsformen för rättsregler, dvs. för regler som bestämmer enskildas och myndigheters handlande. Kännetecknande för en föreskrift är att den är bindande och generellt gällande. Föreskrifter i en utbildningsplan eller en kursplan är föreskrifter i den mening som avses i 8 kap. regeringsformen. Det som föreskrivs i dessa dokument är alltså regler som är generellt tillämpbara och bindande för såväl högskolorna som studenterna.

Utbildnings- och kursplaner måste således vara utgångspunkten när en utbildning skall planeras och läggas upp. Dessa dokument ger också studenter och andra personer adekvat information om innehållet i utbildningen och de krav som ställs, varigenom studenterna kan förutse och planera sina studier.

När studenterna påbörjade musikproducentprogrammet, saknades såväl utbildningsplan som kursplaner för utbildningen. Utbildningsplanen som universitetet har bifogat sitt yttrande och som uppges vara fastställd den 28 januari 2003 är ofullständig. Utbildningsplanen anger inte de kurser som utbildningen omfattar och är inte heller daterad. Slutligen anges i utbildningsplanen att utbildningen

leder till en musikproducentexamen. Detta är emellertid felaktigt eftersom en sådan examen, enligt vad som nedan anförs under rubriken Oriktig examensbenämning, inte existerar.

Information

Universitetet har i sitt yttrande till Högskoleverket hänvisat till den beskrivning som ges av utbildningen i en informationsbroschyr. Det är dock i första hand av utbildningsplanen och kursplanerna som informationen om utbildningarna skall framgå. Många av de uppkomna bristerna i utbildningen och studenternas missnöje kan härledas till avsaknaden av dessa viktiga och grundläggande dokument. Att varken utbildningsplan eller kursplaner hade fastställts vid tiden för utbildningens start, tyder på att utbildningen fortfarande var på förberedelsestadiet. Avsaknaden av utbildningsplan och kursplaner innebar att såväl ledning för lärare om hur utbildningen skulle bedrivas som information till studenterna om utbildningens innehåll och upplägg saknades.

Oriktig examensbenämning

I 1 kap. 11 § högskolelagen (1992:1434) anges att regeringen föreskriver vilka examina som får avläggas inom den grundläggande högskoleutbildningen och att Högskoleverket beslutar vid vilka högskolor dessa examina får avläggas.

Enligt 6 kap. 4 § högskoleförordningen får inom grundläggande högskoleutbildning avläggas endast de examina som anges i examensordningen (bilaga 2 till högskoleförordningen).

I den utbildningsplan som universitetet har bifogat sitt yttrande anges att programmet leder till en musikproducentexamen. En sådan examen finns emellertid inte i examensordningen och får därmed inte avläggas inom grundläggande högskoleutbildning. Universitetet har således till en början fastställt en utbildningsplan vari anges att utbildningen leder till en examen som saknar stöd i examensordningen. Detta misstag har dock senare rättats till. Universitetet har i sitt yttrande förklarat att utbildningsplanen numera har uppdaterats och att utbildningen leder till kandidatexamen med huvudämnet musikproduktion (120 poäng), respektive yrkeshögskoleexamen med inriktning mot musikproduktion (80 poäng).

Inrättande av huvudämne och yrkeshögskoleexamen

Av examensordningen framgår att kandidatexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om sammanlagt 120 poäng och att i huvudämnet krävs fördjupade studier på 60-poängsnivån med godkänt resultat.

Den 1 mars 2003 infördes i examensordningen en ny yrkesexamen benämnd yrkeshögskoleexamen. Av examensordningen framgår att yrkeshögskoleexamen uppnås efter fullgjorda kursfordringar om 80 poäng och att det i examensbeviset skall anges vilket yrkesområde som utbildningen avser.

BESLUT

2004-01-26

Reg.nr 31-2754-03

Sid 7

Av utredningen framgår att universitetet den 5 december 2003 fattade beslut om inrättande av dels huvudämnet musikproduktion som huvudämne i kandidatexamen, dels yrkeshögskoleexamen med inriktning mot musikproduktion.

Lärare

I anmälan hävdas att varken utsedd examinator eller den som var huvudlärare hade kunskaper i ämnet. I sitt yttrande har universitetet uppgett att en lärare som inte har examinationsrätt samarbetar med lärare som har erforderlig akademisk utbildning. Högskoleverket har från kanslichefen inhämtat att huvudläraren nu blivit fast anställd och att han har goda branschkontakter.

Sammanfattande bedömning

Av de handlingar som universitetet bilagt sitt yttrande framgår att det vid tiden för utbildningens start i flera hänseenden saknades förutsättningar för att bedriva utbildningen. En utbildningsplan (om än ofullständig) fanns först en vecka efter det att utbildningen hade startat. Kursplaner för den första terminens kurser fastställdes när halva terminen gått. Inte heller nödvändig anskaffning av lokaler och utrustning hade gjorts när studenterna började på programmet. Utbildningens mål var heller inte klart genomtänkt; detta framgår av att man under hela våren 2003 och ännu så sent som den 6 juni 2003 i läro- och timplanegruppen och på studenternas begäran diskuterade målet. Händelseutvecklingen under våren 2003 visar också att genomförandet av utbildningen inte hade bevakats tillräckligt. Huvudämnet inrättades vid universitetet nästan ett år efter utbildningens start. Det innebär att de studenter som antogs vårterminen 2003 inte var tillförsäkrade en adekvat examen efter avslutad utbildning. Studenterna påbörjade således en utbildning som inte hade lämnat planeringsstadiet. Universitetet har därigenom från början inte kunnat ge studenterna en fullvärdig utbildning och äventyrat deras möjlighet att få önskad examen. För detta måste universitetet kritiseras.

Universitetet har emellertid åtgärdat många av bristerna efter att den första studentkullen påbörjat sina studier. Förbättringsarbetet har skett i samråd med studenterna. Högskoleverket förutsätter att universitetet även åtgärdar eventuella kvarstående brister.

Högskoleverket har uppmärksammat att rektor den 19 september 2003 beslutat om riktlinjer för prövning av om nya utbildningsprogram skall startas vid Linköpings universitet. Enligt dessa riktlinjer skall fakultetsnämnderna och nämnden för utbildningsvetenskap inför inrättandet av nya utbildningsprogram pröva om vissa förutsättningar för att bedriva utbildningen är uppfyllda. Till dessa förutsättningar hör ekonomiska resurser, lärarresurser och lärarkompetens, programledning, biblioteksresurser, forskningsanknytning, kritisk massa samt lokaler och utrustning. Detta utgör ett steg i riktning mot kvalitetssäkring av nya utbildningar, vilket Högskoleverket finner lovvärt. Högskoleverket vill i sammanhanget nämna att även universitetets kvalitetsråd skulle kunna tilldelas en viktig roll vid kvalitetsgranskningen av planerade utbildningar.

HÖGSKOLEVERKET

BESLUT

2004-01-26

Reg.nr 31-2754-03

Sid 8

Slutligen kan nämnas att Högskoleverket avser att utvärdera de utbildningar för yrkeshögskoleexamen som högskolorna inrättar. Detta framgår av verkets beslut den 17 februari 2003, reg.nr 10-1314-03, om att tilldela alla statliga lärosäten generell rätt att utfärda yrkeshögskoleexamen.

Detta beslut har fattats av chefsjuristen Annica Lindblom i närvaro av verksjuristen Teresa Edelman efter föredragning av verksjuristen Caroline Cruz. I den slutliga handläggningen har även utredaren Carin Olausson från utvärderingsavdelningen deltagit.

Annica Lindblom

Caroline Cruz

Kopia till

K

S

Justitiekanslern